Андрій Базилевич*, *Анджей Войтила
Світова Федерація Українських Лікарських Товариств,
Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького (м.Львів),
Akademia Kaliska im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego (м.Каліш, Польща)

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИХ ЛІКАРІВ У ПОЛЬЩІ

Нині ми на порозі сторіччя в історії розвитку Українських лікарських товариств у світі, яка розпочалася зі спроби створення спілки українських лікарів Польщі [1]. Перша Світова війна призвела до Визвольних змагань (1918–1921 рр.) і багато українських лікарів разом з військовослужбовцями, політичними діячами, іншими українськими інтелігентами за складних політичних обставин покинули Україну й опинились в еміграції, найчастіше у Польщі, Чехословаччині та Румунії. У значній мірі вони перебували у таборах для вояків Армії Української Народної Республіки (УНР), яких було в Польщі майже два десятка.

У кінці 1921 року (точної дати встановити не вдалося) намагаючись відновити українські традиції у лікарів Каліського та Щипьорнівського таборів виникла ідея організовувати «Українську спілку лікарів, перебуваючих на еміграції в Польщі» [1]. Це пояснюється тим, що саме в Каліському таборі знаходилась найбільша кількість українських лікарів, а також у Каліші був розгорнутий найбільший український військовий шпиталь. Неподалік від Каліша (всього за 3 км) розміщувався табір у Щипьорно – зараз на його місці старанням української громади та керівництва Каліської Академії ім. Президента Станіслава Войцєховскєго відновлено пам'ятник і хрести на військовому кладовищі, що був обабіч табору [2].

На перших загальних зборах головував Модест Левицький (екс-міністр здоров'я в Уряді УНР, завідувач у Закопаному санаторієм для хворих на туберкульоз вояків армії УНР), а 2-го дня роботи – Юрій Добриловський (начальник санітарної служби армії УНР). Крім того, в президію увійшли молоді лікарі Павло Сокологорський та Олександр Плитас [3].

Основними питаннями, які розглянуті в Спілці лікарів були наступні:

1. Скерування студентів-медиків до університетів для закінчення освіти.
2. Вихід військових лікарів на працю за межі таборів і оплата праці таборових лікарів.
3. Правове становище військових лікарів.

Перше питання було вирішене в життя досить добре. Студенти та молоді лікарі скеровувалися до Варшави, Праги, Відню, Грацу для продовження навчання. По другому питанню було прийнято рішення про згоду на вихід лікарів та працю поза межі таборів. Із тим, що такі лікарі будуть щомісячно давати в Спілку грошові внески – 5% від зароблених ними грошей лікарям, котрі залишаться в таборах. Що до правового стану військових лікарів, то Лікарська Спілка звернулась з меморандумом до вищих військових осіб Польщі. Визнали що необхідно прийняти Статут товариства. Також вирішили налагодити зв'язок з Українським Лікарським Товариством у Львові (на той час це теж була Польща).

На превеликий жаль спілка українських лікарів розпалася, так і практично не почавши працювати. Це сталося в зв'язку з роз'їздом багатьох лікарів із Польщі в інші країни Європи, в основній частині до Чехословачини (Прага та

Подєбради). Проте саме в Празі в жовтні-листопаді 1922 року ці ж лікарі в числі 33 українських лікарів, очолювані Борисом Матюшенком, створили з дозволу та підтримки президента Чехословаччини Т. Масарика Спілку українських лікарів (СУЛ) Чехословаччини [1].

До історії таборів – вони також були розформовані в 1923-1924 роках, а табір у Каліші було реорганізовано у так звану Українську станицю, в якій вже мешкало обмежене число колишніх вояків Армії УНР, яким було надано статус політичних емігрантів з дозволом вільного поселення у межах Польщі (за винятком Галичини) або виїзду за кордон.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бойчак М.П. Українські лікарі за кордоном (Польща 1920–1924, Чехословаччина 1922–1940 рр.) // М.П. Бойчак, Р.М. Лякіна. — К.: Медінформ, 2009. — 190 с.
2. Колянчук О. Незабутні могили. – Львів, 1993. – С. 59–60.
3. Енциклопедія Українознавства. – Том 2. – Львів, 1993.

Борис Білинський,
Заслужений професор ЛНМУ ім. Данила Галицького,
Дійсний член НТШ,
м. Львів

У ВІНОК НА МОГИЛУ ЛЮБОМИРА ПИРОГА

Закінчилося довге, непросте, високорезультативне життя Великої Людини – лікаря, науковця, політика, орґанізатора, щирого патріота України Любомира Антоновича Пирога.

Народився він у першій половині минулого століття у Рогатині на Станиславівщині (тепер Івано-Франківщина) в умовах польської окупації Галичини, пережив «золотий вересень» 1939 року, рясно скроплений кров'ю, ІІ Світову війну з усіма її жахами і протиріччями (німецька і повторна радянська окупація, спроба Я. Стецька відродити Українську державу, відчайдушна боротьба Української Повстанчої Армії), післявоєнну складну історію України у складі СРСР, боротьбу українців за збереження своєї мови, культури, ідентичності. На межі XX і XXI століть дочекався здійснення мрій багатьох поколінь українців – здобуття нашої Незалежності – самостійної і соборної. Це – історичний фон життя покоління, до якого належав Любомир Пиріг. На цьому тлі проходило його дитинство у Рогатині, юність у Львівському медичному інституті, складне і одночасно прекрасне життя у Києві.

Я познайомився з Любомиром Пирогом у Києві у 1957 році, коли ми проходили навчання з різних спеціальностей у Київському інституті вдосконалення лікарів. Там склався гурт молодих україномовних курсантів, в основному із Західної України, яких об'єднувало бажання відшукати у столиці УРСР цей «золотоверхий Київ», про який ми ще з дитинства начулися від своїх батьків. Ми спільно відвідували театри, музеї (в т.ч. музей етноґрафії Івана Гончара, який притягував нас своєю україноцентричністю), книгарні, зустрічі з київськими письменниками та письменниками у клубі Творчої молоді, який